

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Lappeenrannan kaupungin näkemyksen mukaan ehdotettu lakimuutos, joka mahdollistaa yli 25-vuotiaille työnhakijoille avoimet korkeakouluopinnot

työttömyysetuutta menettämättä, tuo tarkoituksenmukaisia muutoksia sekä työllisyyspalveluiden että asiakkaiden toimintaan. Ehdotus on lähtökohtaisesti

kannatettava. Kun työnhakijan ei tarvitse ilmoittaa avoimen korkeakoulun opinnoista työvoimaviranomaiselle, keventäisi se esityksen mukaisesti opintojen

aikaiseen työttömyysetuusoikeuteen liittyvien selvittelyjen tarvetta ja yksinkertaistaa asiakkaiden ohjausta. Toisaalta kun ilmoitusvelvollisuus poistuu,

viranomaisella on käytössään vähemmän informaatiota työnhakijan palveluntarpeesta ja osaamisesta. Tämä voi vaikeuttaa soveltuvan ja yksilöllisen

työllistymissuunnitelman laatimista.

Lappeenrannan kaupunki haluaa korostaa, että vaikka ilmoitusvelvollisuuden keventäminen on esityksen mukaan tarkoituksenmukaista, edellyttää

lainsäädäntö samanaikaisesti työvoimaviranomaiselta entistä aktiivisempaa neuvontaa työnhakijoille. Työnhakijoille tulee antaa selkeää tietoa siitä, mitä

opintoja heidän tulee ilmoittaa työnhakija-asiakkuuden aikana sekä muistuttaa, että opiskelusta huolimatta työnhakijan on edelleen haettava aktiivisesti työtä, oltava valmis vastaanottamaan kokoaikatyötä ja osallistuttava tarjottuihin palveluihin. 1.3.2026 voimaan tulevien työttömyysturvalain muutosten myötä,

kaksi työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyvää laiminlyöntiä johtavat työssäolovelvoitteen asettamiseen. Tällä voi olla vaikutusta

työssäolovelvoitteiden määrään, mikäli työnhakija ei kykene opintojen ohessa osallistumaan palveluprosessiin ja noudattamaan työnhakuvelvollisuuttaan sekä työllistymissuunnitelmaa.

Hallituksen esityksestä ei käy ilmi selkeästi se, voiko työnhakija täyttää työssäolovelvoitetta avoimen korkeakoulun opinnoilla. Esityksessä lain

rinnakkaisteksteissä esitetään, että työnhakijan opintoja ei pidetä päätoimisena 5) jos työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja kyse on avoimista yliopisto-opinnoista ja avoimista ammattikorkeakouluopinnoista. Lappeenrannan kaupunki kiinnittää myös huomiota siihen, että työttömyysturvalaissa on kahdenlaisia

työ.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Avoimen korkeakouluopintojen mahdollistaminen ilman työttömyysturvan vaikutuksia toisi mahdollisuuden työnhakijoille lisätä ja kehittää omaa osaamista.

Esitetty lakimuutos vähentäisi työnhakijoiden tarvetta asioida työvoimaviranomaisen kanssa. Työnhakijoiden ei tarvitsisi ilmoittaa eikä selvittää

avoimia yliopisto- ja ammattikorkeakoulu opintoja työvoimaviranomaisen eikä KEHA-keskuksen kanssa. Työnhakijan opintoihin liittyvän selvittämisen

vähentämisen voidaan arvioida nopeuttavan ja selkiyttävän työnhakijan työttömyys turvaoikeuden selvittämistä ja ratkaisemista.

Mahdolliset opinnot eivät saa muodostua työllistymisen esteeksi tai työllistymistä edistävien palveluiden osallistumiseen, jos työvoimaviranomainen on arvioinut niiden edistävän työnhakijan työllistymistä. Työvoimaviranomaisen on myös tärkeää tietää työnhakijan osaamisesta, joka kertyy suoritetuista opinnoista. Tämä vaikuttaa työnhakijan työllistymissuunnitelman laadintaan, työnhakuvelvollisuuden asettamiseen sekä muiden palveluiden tarjoamiseen.

Vaikuttavan työnvälityksen tekemiseksi, työvoimaviranomaisen tulee tietää, millaista osaamista työnhakijalla on suhteessa työmarkkinoihin.

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

Lappeenrannan kaupunki pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että avoime korkeakoulun opintoja ei tuettaisi omaehtoisena opiskeluna työttömyysetuudella

tuettuna, jos ne ovat mahdollista suorittaa siten, ettei niillä ole vaikutusta työttömyysetuuteen.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla voidaan tukea myös alle 25-vuotiaiden omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella. Esityksessä ehdotetaan,

että avoimia korkeakouluopintoja ei voisi opiskella jatkossa myöskään kotoutumisen edistämisestä annetun lain perusteella omaehtoisesti työttömyysetuudella tuettuna. Tällä olisi vaikutuksia erityisesti alle 25-vuotiaisiin, koska esityksen avointen korkeakouluopintojen opiskelu ilman työttömyysturvavaikutuksia koskisi vain 25 vuotta täyttäneitä. Lappeenrannan kaupunki haluaa kuitenkin nostaa esille että, vaikka avointen

korkeakouluopintojen suorittaminen kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisina työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina on ollut vähäistä, se on voinut olla kotoutujalle tärkeä vaihtoehto ja mahdollisuus edistää valmiuksia avoimille työmarkkinoille työllistymiseen.

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen

avoimilla korkeakouluopinnoilla tullaan myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen. Tutkinnon suorittavien osuus voi kasvaa nykyiseen verrattuna, jos avoimen korkeakoulun opinnoilla ei ole

vaikutusta työttömyysturvaan.

Lakiehdotuksen riskien arvioinnissa todetaan, että sivutoimisen opiskelun sääntelyn keventämisen riskinä on, että sivutoimisesta opiskelusta tulee

tosiasiallisesti päätoimista. Avoimen korkeakoulun opintoihin ei voi pääsääntöisesti saada opintotukea, mutta työttömyysetuudella opiskelun

helpottaminen voi syrjäyttää työssäkäyntiä ja myöhästyttää tutkinto-opiskelijaksi opintoetuudelle siirtymistä, jolloin riskinä voisi olla työttömyysturvamenojen kasvu. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen voi lisätä työnhakijan työllistymisen todennäköisyyttä. Toisaalta ehdotettu lakimuutos voi vähentää työvoimaviranomaisen mahdollisuutta ohjata työnhakijaa työmarkkinoiden tarpeisiin perustuviin koulutuksiin, mikäli työvoimaviranomaisen tekemään koulutustarpeen arviointiin perustuva työttömyysetuudella tuetut työttömän omaehtoiset opinnot poistuvat lakimuutoksen myötä.

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tullaan myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidättekö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on

korotettu maltillisesti. Tutkinnon suorittavien osuus voi tulla kasvamaan nykyiseen verrattuna, jos avoimen korkeakouluopinnoilla ei ole vaikutusta

työttömyysturvaan. Jos opintojen enimmäismaksut pysyvät maltillisena, voi tästä mahdollisuudesta muodostua järjestelmällisempi tutkintopolku.

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

Mikäli avoimien korkeakouluopintojen suorittaminen tutkintoon asti mahdollistuisi, kasvaisi riski käyttää työttömyysetuutta opiskelun ensisijaisena rahoituskeinona. Lappeenrannan kaupunki haluaa muistuttaa, että työttömyysetuuden tarkoituksena ei ole toimia pääasiallisena tukimuotona opintojen aikana. Hallitus on jo päättänyt vapauttaa korkeakouluja maksusäätelystä, jotta oppilaitokset voivat vapaammin kattaa kustannukset. Avoimen korkeakouluopintojen maksut tulisivat todennäköisesti kasvamaan, sillä tutkinnon suoritusoikeus vaatisi todennäköisesti oppilaitokselta enemmän opiskelijan tukemista sekä ohjaamista henkilökohtainen tukeminen, opinnäytetyöprosessin ohjaaminen, aikaisempien opintojen hyväksi lukeminen, hallinnollinen työ).

Natunen Sanna

Lappeenrannan kaupunki - Lappeenrannan kaupunginhallitus